

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

А. Й. ІВАНСЬКИЙ

ФІНАНСОВЕ ПРАВО

Підручник

Київ
Юрінком Інтер
2022

Рецензенти:

Орлюк О. П. – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, в. о. директора Науково-навчального Інституту права Київського Національного університету імені Тараса Шевченка;

Касьяненко Л. М. – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри фінансового права Університету державної податкової служби України;

Бліхар М. М. – доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри адміністративного та інформаційного права Національного університету «Львівська політехніка».

*Рекомендовано до друку Навчально-методичною радою
Міжнародного гуманітарного університету
(протокол №2 від 25 жовтня 2021 р.)*

Іванський А. Й.

I-22 **Фінансове право: підручник.** Міжнар. гуманітар. ун-т, 2-ге вид., перероб. та доп. Київ: Юрінком Інтер, 2022. 484 с.

ISBN 978-966-667-789-4

У підручнику автором на основі кредитно-модульної системи висвітлюються питання правового регулювання фінансових відносин. Значна увага приділяється теоретичним аспектам фінансового права як науки, галузі та навчальної дисципліни. Разом з тим основний акцент зроблено на питанні функціонування бюджетних, податкових, банківських і валютних правовідносин та правовідносин, які складаються у галузі фінансово-правої відповідальності та щодо цін та ціноутворення. Уся нормативна база наведена станом на початок 2022 року.

Цей підручник розрахований на студентів, аспірантів і викладачів юридичних та економічних факультетів, які за своїми науковими інтересами або професійною діяльністю цікавляться питаннями фінансового права.

УДК 347.73(075.8)

ISBN 978-966-667-789-4

© Іванський А. Й., 2022

© Міжнародний гуманітарний університет, 2022

© Юрінком Інтер, 2022

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

МОДУЛЬ 1. ФІНАНSOVA ДІЯЛЬНІСТЬ І ФІНАНСОВЕ ПРАВО

Глава 1. Фінансова діяльність держави	12
§ 1. Поняття фінансів, їх ознаки і функції	12
§ 2. Зміст, принципи, форми та методи фінансової діяльності держави	18
§ 3. Фінансова система України та її складові	23
Запитання для самоконтролю	30
Нормативно-правові акти і додаткова література	31
Використані терміни до глави 1	32
Глава 2. Предмет, метод, система та джерела фінансового права	35
§ 1. Предмет і метод фінансового права	35
§ 2. Фінансове право в системі права України	37
§ 3. Система та джерела фінансового права	40
§ 4. Наука фінансового права	49
Запитання для самоконтролю	53
Нормативно-правові акти і додаткова література	54
Використані терміни до глави 2	55
Глава 3. Фінансово-правові норми та фінансово-правові відносини	55
§ 1. Поняття, структура, особливості та види фінансово-правових норм	55
§ 2. Фінансові правовідносини: зміст та особливості	61
§ 3. Структура та види фінансових правовідносин	66
Запитання для самоконтролю	71
Нормативно-правові акти і додаткова література	72
Використані терміни до глави 3	72
Глава 4. Правові засади фінансової діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування	74
§ 1. Компетенція та завдання органів державної влади у сфері фінансової діяльності держави	74
§ 2. Компетенція органів місцевого самоврядування у сфері фінансової діяльності	80
Запитання для самоконтролю	84
Нормативно-правові акти і додаткова література	85
Використані терміни до глави 4	87

Глава 5. Правові засади організації фінансового контролю в Україні.	87
§ 1. Поняття, зміст і значення фінансового контролю	87
§ 2. Види та методи фінансового контролю	92
§ 3. Організація та органи здійснення фінансового контролю	101
Запитання для самоконтролю	106
Нормативно-правові акти і додаткова література	107
Використані терміни до глави 5	109
Глава 6. Фінансово-правова відповідальність	111
§ 1. Теоретико-методологічне обґрунтування фінансово-правової відповідальності	111
§ 2. Фінансове правопорушення як підстава фінансово-правової відповідальності	118
§ 3. Поняття і види фінансово-правових санкцій	127
§ 4. Процесуальна складова фінансово-правової відповідальності	135
Запитання для самоконтролю	140
Нормативно-правові акти і додаткова література	141
Використані терміни до глави 6	142

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

МОДУЛЬ 2. БЮДЖЕТНЕ ПРАВО.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНИХ ДОХОДІВ

Глава 7. Бюджетне право і бюджетна система України	146
§ 1. Поняття та значення бюджету для функціонування держави	146
§ 2. Бюджетне право та бюджетні правовідносини. Бюджетне законодавство	150
§ 3. Поняття бюджетної системи України та принципи її побудови	155
§ 4. Структура бюджетів	160
Запитання для самоконтролю	162
Нормативно-правові акти і додаткова література	163
Використані терміни до глави 7	164
Глава 8. Бюджетні повноваження органів державної влади та органів місцевого самоврядування.	166
§ 1. Бюджетні повноваження органів державної влади	166
§ 2. Бюджетні повноваження органів місцевого самоврядування	169
Запитання для самоконтролю	174
Нормативно-правові акти і додаткова література	175
Використані терміни до глави 8	176
Глава 9. Бюджетний процес в Україні.	176
§ 1. Поняття, завдання та стадії бюджетного процесу	177
§ 2. Складання проєктів бюджетів	179

§ 3. Розгляд та прийняття проекту Закону «Про Державний бюджет України»	184
§ 4. Порядок виконання бюджетів	186
§ 5. Бухгалтерський облік та звітність про виконання бюджетів	191
Запитання для самоконтролю	194
Нормативно-правові акти і додаткова література	195
Використані терміни до глави 9	196
Глава 10. Державні цільові позабюджетні фонди коштів	197
§ 1. Поняття та система державних цільових позабюджетних фондів коштів.	197
§ 2. Пенсійний фонд України. Недержавне пенсійне страхування. . .	201
§ 3. Фонд соціального страхування	204
§ 4. Збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування	206
Запитання для самоконтролю	210
Нормативно-правові акти і додаткова література	210
Використані терміни до глави 10	212
Глава 11. Правові засади регулювання державних доходів	213
§ 1. Система державних доходів	213
Запитання для самоконтролю	218
Нормативно-правові акти і додаткова література	218
Використані терміни до глави 11	219
Глава 12. Правові засади організації податкової системи України	220
§ 1. Податки та збори: поняття, ознаки, функції та класифікація . . .	220
§ 2. Податкова система України	228
§ 3. Усунення подвійного оподаткування	232
Запитання для самоконтролю	237
Нормативно-правові акти і додаткова література	238
Використані терміни до глави 12	239
Глава 13. Податки з фізичних осіб та податки з юридичних осіб	240
§ 1. Податок на доходи фізичних осіб	240
§ 2. Податок на прибуток підприємств	247
Запитання для самоконтролю	251
Нормативно-правові акти і додаткова література	252
Використані терміни до глави 13	255
Глава 14. Податки зі змішаним платником. Єдиний податок	256
§ 1. Податок на додану вартість	256
§ 2. Акцизний податок	264
§ 3. Плата за землю	271

§ 4. Екологічний податок	275
§ 5. Єдиний податок	277
Запитання для самоконтролю	285
Нормативно-правові акти і додаткова література	287
Використані терміни до глави 14	290
Глава 15. Місцеві податки і збори	293
§ 1. Поняття і види місцевих податків і зборів та порядок їхнього запровадження	293
§ 2. Місцеві податки	296
§ 3. Місцеві збори	301
Запитання для самоконтролю	304
Нормативно-правові акти і додаткова література	305
Використані терміни до глави 15	307
Глава 16. Загальнодержавні збори	308
§ 1. Збір за першу реєстрацію транспортного засобу	308
§ 2. Ресурсні платежі	311
§ 3. Військовий збір	319
§ 4. Рентні платежі	321
§ 5. Збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства	324
Запитання для самоконтролю	326
Нормативно-правові акти і додаткова література	327
Використані терміни до глави 16	330
Глава 17. Неподаткові та інші доходи бюджетів	331
§ 1. Неподаткові доходи	331
§ 2. Доходи від операцій з капіталом і трансферти	333
Запитання для самоконтролю	334
Нормативно-правові акти і додаткова література	335
Використані терміни до глави 17	336
МОДУЛЬ 3. ДЕРЖАВНИЙ КРЕДИТ. ДЕРЖАВНІ ВИДАТКИ. БАНКІВСЬКА СИСТЕМА. ГРОШОВИЙ ОБІГ. ВАЛЮТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ	
Глава 18. Правове регулювання державного кредиту та державного боргу	337
§ 1. Поняття та функції державного кредиту	337
§ 2. Види державних запозичень	340
§ 3. Державний борг, його види та управління ним	344
Запитання для самоконтролю	347
Нормативно-правові акти і додаткова література	347
Використані терміни до глави 18	349

Глава 19. Правове регулювання державних видатків та кошторисно-бюджетного фінансування	350
§ 1. Поняття державних видатків та їхні види	350
§ 2. Поняття та принципи бюджетного фінансування	353
§ 3. Порядок здійснення кошторисно-бюджетного фінансування	357
Запитання для самоконтролю	366
Нормативно-правові акти і додаткова література	367
Використані терміни до глави 19	369
Глава 20. Кошторисно-бюджетний режим фінансування основних видатків держави	370
§ 1. Порядок фінансування соціально-культурних потреб	370
§ 2. Видатки на громадський порядок, громадську безпеку та здійснення правосуддя	378
§ 3. Порядок фінансування видатків на національну оборону	380
§ 4. Видатки на утримання органів державного управління, органів місцевої влади та місцевого самоврядування	382
Запитання для самоконтролю	383
Нормативно-правові акти і додаткова література	384
Використані терміни до глави 20	388
Глава 21. Правові основи діяльності банківської системи України	391
§ 1. Поняття банківської системи України та її елементи	391
§ 2. Національний банк України: правовий статус і функції	398
Запитання для самоконтролю	403
Нормативно-правові акти і додаткова література	404
Використані терміни до глави 21	407
Глава 22. Правові основи грошового обігу та розрахунків	408
§ 1. Правове регулювання грошового обігу в Україні	408
§ 2. Організація готівкового обігу та регулювання касових операцій	410
§ 3. Правовий режим рахунків, які відкривають і обслуговують банківські установи	413
§ 4. Порядок організації безготівкових розрахунків в Україні	418
§ 5. Світовий досвід правового регулювання віртуальної валюти	426
Запитання для самоконтролю	429
Нормативно-правові акти і додаткова література	431
Використані терміни до глави 22	433
Глава 23. Правові основи валютного регулювання та валютного контролю	435
§ 1. Поняття валюти та валютних операцій	435
§ 2. Організація валютного регулювання	441
§ 3. Валютний контроль	443

§ 4. Відповідальність за порушення валютного законодавства.	445
Запитання для самоконтролю	448
Нормативно-правові акти і додаткова література	449
Використані терміни до глави 23	451
Глава 24. Правове регулювання ціни та ціноутворення	452
§ 1. Поняття ціни та система цін.	452
§ 2. Правове регулювання ціноутворення та державні органи управ- ління ним	456
Запитання для самоконтролю	458
Нормативно-правові акти і додаткова література	458
Використані терміни до глави 24	460
Тести для самостійної роботи. Додаток 1.	461
Відповіді для самоконтролю	481